

IAN McEWAN

Câinii negri

Traducere din limba engleză
și note de Virgil Stanciu

POLIROM
2015

Ian McEwan, *Black Dogs*

Copyright © Ian McEwan 1992
All rights reserved

© 2006, 2015 by Editura POLIROM, pentru traducerea
în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezentă o încârcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © iStockphoto.com/AngusBeare

www.polirrom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

McEWAN, IAN

Câinii negri / Ian McEwan; trad. din lb. eng. și note de
Virgil Stanciu. – Iași: Polirrom, 2015

ISBN print: 978-973-46-5218-1

ISBN ePUB: 978-973-46-5330-0

ISBN PDF: 978-973-46-5331-7

I. Stanciu, Virgil (trad.)

821.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

Cuprins

Prefață.....	9
Partea întâi <i>Wiltshire</i>	25
Partea a doua <i>Berlin</i>	77
Partea a treia <i>Majdanek. Les Salces.</i> <i>St Maurice de Navacelles, 1989</i>	121
Partea a patra <i>St Maurice de Navacelles, 1946</i>	157
Notă	205

Treceam pe lângă carul de transmisie al unei televiziuni. Am prins, cu coada ochiului, o imagine a interiorului: mai bine de zece monitoare redau același cadru, cu un reporter care își încrețea fruntea deasupra notișelor dintr-o mână, în vreme ce în celalătă microfonul, ținut cu nonșalanță, i se bălăngănea la capătul cordonului încolăcit. Din mulțime se ridică un fel de suspin puternic, un geamăt prelung de dezamăgire, care crescă în intensitate, devenind un muget.

Bernard se răzgândi dintr-odată. Se răsuci înspre mine.

— Doamne, ce curios ești! strigă. Se prea poate ca pe nevastă-mea să fi interesat adevărul poetic, adevărul spiritual sau adevărul propriu și personal, dar nu dădea două parale pe adevăr, pe fapte, pe adevărul acela ce poate fi recunoscut, simultan, de doi oameni neleagați unul de celălalt. Crea modele, inventa mituri. Pe urmă forța faptele să intre în aceste forme. Pentru numele Domnului, nu te mai preocupă de sex. Uite care-i adevăratul tău subiect: cum fac oamenii de felul lui June să ajusteze realitatea la teoriile lor, în loc să procedeze invers. Ce-i îndeamnă să trăiască astfel? De ce e asta un fenomen perpetuu?

Cum ne apropiasem deja de perimetru exterior al mulțimii, am ezitat să-i dau replica firească. Două sau trei mii de oameni se îngrămădiră acolo, sperând să vadă cum se prăbușește Zidul în punctul acela simbolic, cel mai important. Pe blocurile de beton cu o înălțime de patru metri ce barau drumul spre Poartă stăteau în picioare, în poziția „pe loc repaus“, dar neliniștiți, tineri soldați ai RDG-ului, cu fețele îndreptate spre Vest. Își ascunseseră pistoletele din dotare la spate, sub centură. Un ofițer păsea în sus și în

jos pe aliniament, fumând și scrutând mulțimea. Dincolo de soldați se ridică fațada jupuită, luminată, a Porții Brandenburg, pe care flutura moale drapelul Republicii Democratice Germane. Barierele împiedicau lumea să înainteze mai mult și gemelete de dezamăgire fuseseră, probabil, provocate de vederea poliștilor din Berlinul de Vest, care și aliniaseră dubitele în fața blocurilor de beton. Am ajuns chiar la timp ca să vedem cum cineva arunca cu o cutie de bere plină într-un militar. Urmărit de reflectoare, proiectilul zbură sus și cu viteză, lăsând în urmă o dără de spumă albă. Când trecu pe deasupra capului soldatului se auziră din multime strigăte de dezaprobată și apeluri, în germană, la nonviolență. După modul cum se răspândeau larma, mi-am dat seama că zeci de oameni se cățăraseră în pomi.

Nu ne-a fost greu să ne croim drum cu coatele până în prima linie. Acum că mă aflam în mijlocul oamenilor, mi-am dat seama că mulțimea era mai civilizată și mai diversificată decât crezusem. Copiii mici sedea pe umerii părinților, de unde vedea la fel de bine ca și Bernard. Doi studenți vindeau baloane și cornete cu înghețată. Un bătrân cu ochelari negri și baston alb stătea nemîșcat, cu capul aplecat, ascultând. În jurul său se crease un spațiu gol destul de amplu. Ajunși la barieră, Bernard îmi arătă cu degetul cum un ofițer de poliție vest-berlinez înjghebase un dialog cu un ofițer al armatei RDG.

— Se înțeleg cum să țină sub control mulțimea. Unificarea e pe jumătate făcută.

După izbucnirea dinainte, Bernard adoptase un stil degajat. Își rotea ochii cu o privire rece, imperativă, greu de reconciliat cu agitația ce-l cuprinse de dimineață. Ca și cum lumea multă, evenimentul însuși, l-ar fi fascinat, dar numai

până la un punct. După încă o jumătate de oră, s-a văzut limpede că nu se va întâmpla nimic din ce ar fi putut da satisfacție mulțimii. Nici urmă de macarale gigantice, care să îndepărteze secțiuni din zid; nu se vedea nici un buldozer care să înlăture din cale blocurile de beton. Bernard, însă, n-a vrut să plecăm. Deci am rămas în picioare, în frig. Multimea este o creatură lenesă și proastă, cu mult mai puțin intelligentă decât orice membru individual al ei. Gloata de față era pregătită să petreacă toată noaptea în picioare, cu o răbdare de câine, așteptând un lucru care, își dădeau seama cu toții, n-avea cum să se întâpte. Simteam cum mă cuprinde enervarea. În alte puncte ale orașului, lumea sărbătoreala, veselă; aici nu domnea decât o cruntă plăcuteală și calmul senatorial al lui Bernard. Dar a mai trecut o oră până să-l pot îndupla să o luăm pe jos spre Checkpoint Charlie.

Ne aflam pe o potecă noroioasă de la baza Zidului, ale cărui grafitti păreau monocrome în lumina stradală. În dreapta noastră se înălțau clădiri abandonate, maidane presărate cu bucăți de sărmă ghimpată, grămezi de moloz și burule-nile din vara trecută, încă înalte.

Nu mai eram dispus să-mi reprim întrebarea:

— Dar ai rămas zece ani în Partid. Trebuie să fi ajustat și tu binișor realitatea, ca să reușești o asemenea performanță.

Doream să-l enervez, să-l disloc din satisfacția lui calmă. Dar Bernard a strâns doar din umerii înalți, s-a încovoiat și mai adânc în pardesi și a spus:

— Bineînțeles.

Se întrerupse ca să lase un grup gălăgios de elevi americani să se strecoare prin fața noastră

printr-un pasaj îngust dintre Zid și un imobil dărăpanat.

— Cum sună rândurile alea din Isaiah Berlin pe care le citează toată lumea, în special acum, despre riscurile fatale ale utopiei? Spune el: dacă știu sigur cum să dăruiesc omenirii pace, dreptate, fericire, creativitate nețărmurită, ce preț poate fi prea ridicat? Ca să fac o asemenea omletă, nu mi se poate pune o limită la numărul ouălor pe care am voie să le sparg. Știind ceea ce știu, aş dezerta de la datorie dacă nu aş accepta că s-ar putea să trebuiască să moară mii de oameni, pentru ca milioanele să trăiască de-a pururi în fericire. Noi nu ne punem chiar aşa problema pe vremea aia, dar în esență cam aşa gândeam. Dacă ignorai sau ajustai câteva date neprielnice pentru unitatea partidului, asta nu era decât un fleac pe lângă torrentul de minciuni revărsate din mașina de propagandă a capitalismului. Aşa că-ți vedea de treabă, cu dedicație, și în timpul asta fluxul creștea în jurul tău. June și cu mine am aderat Tânziu, astfel că de la bun început apa ne venea până la glezne. Veștile la care făceam urechea toacă răzbăteau, totuși, până la noi. Procesele înscenate și epurările din anii '30, colectivizarea silită, deportările în masă, lagărele de muncă, cenzura, minciunile, persecuțiile, genocidul... Până la urmă se acumulează prea multe contradicții ca să mai reziste și te frângi... Dar întotdeauna mai Tânziu decât ar trebui. Am ieșit în '56, era cât pe-aci să ies în '53, dar ar fi trebuit s-o fac în '48. Fiindcă te încăpătânezi. Continu să crezi că ideile sunt bune, dar le administrează oameni nepotriviți, și că aceasta se va schimba. Cum să lași atâtă muncă devotată să se ducă dracului? Îți spui că

problema a fost întotdeauna grea și că practica n-a ajuns, încă, la nivelul teoriei – mai trebuie timp. Îți spui că tot ce se aude sunt calomnii pricinuite de Războiul Rece. E imposibil să gresiști atât de grav, e imposibil ca atâția oameni deștepți, curajoși, bine intenționați să se înșele.

Dacă n-aș fi primit o educație științifică, poate că aş fi rămas și mai mult în Partid. Experiențele de laborator te învață mai bine decât orice altceva cât de ușor este să ajustezi un rezultat ca să se confirme o teorie. Să nici măcar nu-i vorba de incorectitudine. Ține de firea omului: dorințele ne colorează percepția. Un experiment temeinic planificat își ia măsuri de precauție împotriva acestui fenomen, dar cel la care participam noi devenise de mult incontrolabil. Fantezia și realitatea trăgeau de mine în direcțiile opuse. Ungaria a fost ultima picătură. Am clacat.

O clipă tăcu, dar apoi continuă cu fermitate:

— Asta-i diferența dintre mine și June. Ea a ieșit din Partid cu mult înaintea mea, dar de clacat, n-a clacat niciodată, fiindcă nu făcea o distincție clară între fantezie și realitate. N-a făcut decât să schimbe un gen de utopie cu altul. Preoteasă sau politiciană, totuna pentru ea. Esența e că era adepta liniei dure.

Și uite-așa s-a întâmplat ca eu să fiu acela care și-a pierdut răbdarea Străbăteam acea parte a orașului alcătuită din maidane și Zid, cunoscută încă sub numele de Potsdamerplatz, făcând slalom printre grupulețe de prieteni care, adunați în preajma treptelor platformei cu ecrane și a chioșcului de suveniruri, așteptau să se întâmpile ceva. Ceea ce m-a izbit atunci n-a fost doar nedreptatea afirmațiilor lui Bernard, ci teribila sa impaciență față de dificultățile comunicării, imaginea unor oglinzi paralele ce se substituise

îndrăgostiților în pat, oferind, într-o regresie spre infinit, crâmpieie de asemănare ce se estompau, trepte spre neadevăr. Întorcându-mă către Bernard, am lovit cu încheietura mâinii ceva moale și cald, ținut între degete de omul de lângă mine. Era un hot dog. Eram mult prea agitat ca să mă scuz. Lumea din Potsdamerplatz era avidă de incidente: când am început să strig, toate capetele s-au întors spre noi și cercul s-a strâns în jurul nostru;

— Ce-mi spui tu, Bernard, e un rahat! Mai rău, o serie de răutăți! Ești un mincinos!

— Băiete dragă...

— Niciodată nu ți-ai aplecat urechea la ce zicea ea. Nici June nu te asculta pe tine. Nu era mai mult decât tine o adeptă a liniei dure. Erați doi indivizi slabî de înger. V-ați pus în cărcă, unul celuilalt, atâtă vinovătie cătă puteați duce.

Auzeam cum, în spate, ultimele mele cuvinte erau rapid traduse într-o germană murmurată. Bernard încerca să mă împingă afară din cercul de gură-cască. Mie însă, furia îmi dădea aripi și refuzam să mă clintesc.

— June mi-a spus că n-a încetat să te iubească. Tu afirmai același lucru. Cum ați putut irosi atât de mult din timpul vostru, din timpul altora, cum v-ați instrăinat copilii?

Ultima acuzație, deși incompletă, i-a produs lui Bernard o rană mai dureroasă decât rușinea. Buzele i se strânseră într-o linie subțire și schiță un pas, să se îndepărteze de mine. Brusc, furia mă părăsi și în locul devenit gol năvăli inevitabilă remușcare. Cine era neisprăvitul asta care-și permitea să vorbească despre o căsătorie ce durase cât întreaga lui viață, tipând ca un isteric în fața unui domn bătrân și distins? Gloata își pierduse interesul și se întorcea agale la coada